
Dr. Bakos Batu

Magyar Apostoli Királyság

Valamikor ezt az igazságot nem kellett magyaroknak magyarázni. Sajnos elvesztettük azt az érzéket, ami élt bennünk, s ami bizton eligazított nemzeti kérdésekben. Őseinknek, még a második világháború előtt szívében élt a Szentkorona-tan, történelmi alkotmány, és bizonyos mértékben az apostoli királyság. Az akkori mise- és ima-könyvekben sok könyörgés, ima fohászkodott az Úrhoz apostoli királyunkért. Az ötvenes években, Rómában kiadottakban még benne volt. Azóta feledésbe ment, a legutóbbi időben ismét feléledőben van, bár az iskolai oktatás ezért semmit sem tesz. Az egyetemeken hallgatók csak öntevékenyen foglalkozhatnak vele. Fontos tehát szólni és írni róla.

Miután az utolsó magyar apostoli király az előző évszázad húszas éveinek közepén elhunyt, a kérdés elméletivé vált. XII. Piusz pápa alatt azonban nem szűnt meg, s az eredete, jelentése nem volt még meghamisítva. A zsinat után lassan tartalma is megváltozott, s ma már a katolikus lexikonban sem pontos a megfogalmazása.

Magyarország és a Szentszék kapcsolatának ezer éve című tanulmányosorozat az apostoli királyi címet Mária Teréziára vezeti vissza. Ő ezt érdemeiért kitüntető címként kapta, aminek semminő egyház- vagy államjogi következménye nem volt. Az idézett munkára még többször fogunk hivatkozni, mert tárgyunkat illetően több tanulmány tartalmaz igaz vagy hamis adatokat. Érdekes viszont, hogy a külföldön írott lexikonok, történeti tanulmányok még a régebbi, szerintünk helyes nézetet közlik. Lássunk néhányat.

A Tübingenben 1909-ben kiadott protestáns lexikon (Die Religion in Geschichte und Gegenwart – Handwörterbuch) a következőt mondja: (saját fordításom) „Apostoli király...visszavezet Szent Istvánhoz, Magyarország királyához, akinek II. Szilveszter pápa ezer körül Szentkoronát és apostoli keresztet küldött köszönetként azért, mert Magyarországot a római kereszténység alá vezette...” „Ezt a címet XIII. Kelemen pápa 1758-ban Mária Terézia és utódai számára ismét megerősítette.”

Herder – ismert katolikus kiadó – gondozásában megjelent Theodor Schnitzel: Die Heiligen im Jahr des Herrn című munka így beszél Szent Istvánról. (saját fordításom) „Az Apostoli Felség cím nem pusztán cím, hanem sokkal inkább az életében és művében nyilatkozik meg.” „Ő az elsőként megkeresztelt, egyházalapító, aki a pápától koronát kapott.” „Királyságát ő II. Szilveszter pápa és III. Ottó császár egyetértésével alapította meg. Így a magyar királyt apostoli felségnek nevezik.” „Ezer karácsonyán koronáztatta meg magát Esztergomban, hasonlóan Nagy Károly és III. Ottó karácsonyi koronázásához.”

Ilyen idézeteket hozhatnánk még más művekből is. Olasz forrást fogunk még említeni a későbbiekben. Mindenesetre megállapíthatjuk, hogy az apostoli királyság István korából ered, aki koronát és apostoli keresztet kapott Szilveszter pápától, Ottó császár egyetértésével. A koronát küldő bullát Polpy Arnold mind latin nyelven, mind magyar fordításban közli. Ennek hitelességét már akkor is sokan kétségbe vonták, mivel egyelőre csak másolata lelhető fel. Ezt pedig meglehetősen későn találta meg Verancsics Antal. (1644) Az első kétségek azonban több mint száz évvel később láttak napvilágot főleg protestáns szerzőktől. Egyesek szerint maga a küldő bulla léte is kérdéses. A benne foglaltakat különösen a kettős felhatalmazást (utroque iure) a mai magyar egyházi történészek és jogászok tagadják. Ezzel szemben felhozhatjuk, hogy Enzo Tramontani „Ravenna alle radici dell’Europa” című dolgozatában a következőket írja (saját fordításom): „1000-ben született az a bulla, amivel „Silvester, qui et Gerbertus – sic!” pápa megadja az „apostoli királyi” címet Magyarországnak királyának, Istvánnak, azzal a felhatalmazással, hogy uralkodjék „in utroque iure”- azaz kettős joggal az állam és az Egyház fölött, és szervezze meg ezen utóbbi területeit, egyházmegyéket és apátságokat alapítva”. Itt tehát mind a bulla, mind pedig annak lényeges mondanivalója szerepel. A bulla ismertetése után még vissza kell majd térnünk mindezekhez.

Lássuk tehát a bullát. „Nemességéd követei, nevezetesen testvérünk, Asztrik, kalocsai tisztelendő püspök annál nagyobb örömmel illették szívünket, és könynyebben végezték tiszttüket, mennél sóvárabb lélekkel vártuk, isteni intelem által előre figyelmeztetve megérkezésüket...” Itt szerepel az utalás a pápa által látott álmra. Ezt sokan ma kétségbe vonják, jóllehet a „Varsói Krónika” ugyancsak tud róla. A levél folytatása ismét utal erre a tényre. „Szerencsés küldöttég, mely mennyei követség által megelőzve s angyali szolgálattal végezve, isteni határozat által előbb végeztetett, mintsem általunk meghallgattatott.” Ezek után tényként fogadhatjuk el, hogy a pápa álma valóságos volt, azaz isteni akarat rendelte el a korona küldését. Most abban nem kívánunk állást foglalni, hogy ez egyszerű küldés volt-e vagy visszaküldés, amit sok kutató állít.

Most rátérünk a levél lényegi megállapításaira. „Mindenekelőtt tehát hálát adunk az Atya- Istennek és Urunknak, Jézus Krisztusnak, ki időnkben is talált magának Dávidot, Gejzának fiát, szíve szerint való férfit, és mennyei világosságával körülsugározván, felébreszté őt, hogy legeltesse Izrael népét, választott magyar nemzetét.” Nem kevesebbet állít ebben a pápa, mint Istvánnak és nemzetének kiválasztottságát. A magyar nemzet tehát az új Izrael, Isten kiválasztottja. A szöveg teljesen egyértelmű és Istvánra, valamint népére vonatkozik.

„...Említjük továbbá adakozásod bőségét, mellyel az apostolok fejedelmének, sz. Péternek országodat és népedet, melynek vezére vagy, mindenedet és tenmagadat ugyanazon követek és leveled által örökön felajánlottad.” Erre a tényre, a levélnek erre a részletére hivatkozik később VII. Gergely pápa Salamon királyhoz írott levelében. Ez a felajánlás nem hűbéri alávetés volt, ahogy később Gergely értelmezte, az már az Egyház későbbi felfogását tükrözte volna, ami ebben a korban még nem létezett. A levél folytatása egyébként világossá teszi, hogy a pápa ezt az adományozást nem tartja meg. „Ezért tehát dicső fiunk, mindazokat,

a mit tőlünk s az apostoli széktől kívántál: a koronát, a király nevet, az esztergomi metropolitását s a többi püspökséget, a mindenható Istennek, szent Péter és Pál apostolainak hatalmával, előre így lévén megintve és parancsolván nekünk, ugyanazon mindenható Isten, apostoli saját áldásunkkal készséggel engedélyezzük, adjuk és adományozzuk. Az országot is, melyet nagylelkűséged sz. Péternek felajánlott, veled együtt, s a jelen és jövőendő magyar népeddel és nemzetteddel a római szentegyház oltalma alá fogadván bölcsességednek, örökösödnek és törvényes utódaidnak bírni, tartani, igazgatni, kormányozni és birtokolni visszaadjuk s adományozzuk.” A pápa tehát visszaad mindent Istvánnak. Erre természetesen már nem hivatkozik később Gergely. Ugyanakkor megad mindent, amit István kér. Koronát kap, vagy visszakup, király lesz, Esztergom metropolitása lesz, egyházmegyéket alapíthat. Mindezt égi utasításra, hisz előre így volt megintve. Ugyanakkor védelme alá fogadja egyben örökösait és utódait. Jogot ad igazgatásra, kormányzásra és birtoklásra. A pápa tehát visszaadja és Istvánt felruházza az ország teljes körű irányítására. Így később István felajánlhatja koronáját, magát és országát, magyar nemzetét a Boldogasszonynak, amit nem tehetett volna meg, ha a pápa előzőleg nem teszi ezt meg.

A levél folytatásában kitér az utódlás törvényességére is. „Ezen örökösöd s utódaid bár kik lesznek, miután az országnagyok által törvényesen megválasztattak, hasonlóan tartozzanak nekünk, s örökösödnek személyesen vagy követeik által kellő engedelmességet és tiszteletet tanúsítani, és magukat a római egyháznak, mely az alatta levőket nem tekinti szolgálónak, hanem fiainak fogadja valamennyit...” A magyar királyt tehát meg kellett választani, még pedig törvényesen. A megválasztottaknak viszont a Szentszék iránt kellő tiszteletet és engedelmességet kell tanúsítaniuk, s védeni a hitet, Üdvözítőnk vallását szilárdan megtartani. A gyermekként, helyesebben fiakként kezelt király, illetve nemzet nem lehet hűbéri alávetett, ahogy Gergely korában az Egyház új felfogása már megengedi. Jellemző, hogy akkor az eredeti császári és királyi jogokat nem ismeri el. Az „in utroque iure” nem lehet érvényes, ezért törölteti III. Ince pápa a Hartvik által írott szövegből, amit egyébként engedélyez breviáriumi (papok kötelező zsolozsmája) olvasmányaként a kalocsai főegyházmegeyében.

„És mivel nemességed az apostoli dicsőségért versenyezve, nem tartotta méltatlannak az apostoli hivatal, Krisztust hirdetve és minket papsági tisztünkben helyettesítve eljárni igyekezett, az apostolok fejedelmét mindenekfölött tisztelve: azért mi is kiváló szabadalommal (singulari privilegio) kitűnőségedet s érdemeid tekintetéből törvényes örökösödöt, s utódaidat, kik, mint mondva volt, megválasztva, s a szentszék által megerősítve lesznek, most és a jövőben örökösen feldíszíteni kívánván, apostoli hatalmunknál fogva megengedjük, akarjuk és kérjük, hogy miután te és ők a koronával, melyet küldünk, a követidnek átadott mód szerint kellőleg megkoronázva leszesz és leszesz, magad előtt a keresztet, mint az apostolság címerét, vitethesd és ők is vitethessék; és miként téged s őket az isteni kegyelem arra tanítand, országod jelen és jövőendő egyházait helyettünk s utódaink helyett intézhessétek és rendezhessétek.” Döntő szavak ezek. A pápa mintegy helyettesének nevezi ki a magyar királyt. Lényegében ez már az apostoli királyság. A magyar király nemcsak világi tisztség, hanem egyházi is.

István a pápa helyett és nevében járt el, mikor apostolként működött a magyar nép megtérítésében, illetve a magyar egyház szervezésében. A legdöntőbb a helyettesítésben, hogy mindez a pápa engedélye értelmében vonatkozik az utódokra, akik a szentszék által elismerve és megválasztva, végül megkoronázva lesznek. A szertartásra vonatkozó előírások külön levélben vannak megírva.

A koronázások történetéből tudjuk, hogy valószínűleg a mainzi rend szerint történt ez a szertartás. Ebben a koronázó érsek a következő szavak kíséretében helyezi a fölkenendő király fejére a koronát: „Vedd hát a királyság koronáját...s tudjad meg, hogy általa hivatalunk részese vagy (accipe coronam regni...et per hanc te participem ministerii nostri). Ez világosan kifejezi, hogy a magyar király egyben főpapi hivatalt is visel. Erről később még beszélni kell. A felhatalmazás világos és az előbbieket szerint kifejezetten szerepel a pápai bullában. A korona mellett királyi, illetve főpapi jelvény az apostoli kereszt, amit maga előtt vitethetett. Ez a jog utódaira átszáll, akiket a szentszéknek is el kell ismernie, illetve akik választva lesznek és az előírások szerint koronáztatnak meg. Az „utroque iure” kifejezés pontos értelme ez. Egyértelmű, hogy a király nemcsak világi hatalommal bír, hanem egyházzal is, ahogy a pápa ugyanígy az egyházin túl világgal. VII. Gergellyel kezdődő új felfogás, ami a nevét is tőle kapta (gregorianizmus) egyre inkább elterjed. Ez azonban a már előzőleg megkapott jogot nem veheti vissza. A magyar király tehát eljárhat egyházi ügyekben.

A szövegben azonban van egy fordítási hiba is. Érezhette ezt Ipolyi, amikor a latin fogalmat is használta zárójelben. A „singulári privilegio” kifejezés helyes fordítása nem „kiváló szabadalommal”, hanem egyéni, vagy egyedi különleges joggal, kivételezettséggel. Így jobban kitűnik, hogy ez egyetlen kiváltság. Másképp a magyar király apostoli jogai egészen különlegesek, egyediek. Más királyok, vagy császárok ezt nem kapták meg, ilyennel nem rendelkeznek. A magyar király tehát apostoli király, s az ehhez fűződő jogok egyediek. A folytatásban még visszatérünk jellegzetességeire.

A bulla szövegének ismertetése során már csak egy részlet maradt hátra. A pápa megjegyzi, hogy az országnagyoknak, királynak és népének egy részletesebb levelet küld. Ez egyelőre nem ismert. Érdekes viszont a következő mondat: „Könyörgünk a mindenható Istennek, ki téged neveden hívott ki anyád méhéből az országlásra s a koronára, s a ki azon koronát, amit a lengyelek vezérének készítettünk, neked adatni parancsolá...országodat neked, téged pedig országodnak tartson meg...” Utaltam már előbb arra, hogy a Varsói Krónika tud arról: a lengyel fejedelemnek készített koronát a pápa a magyaroknak küldte el, miután álmában megjelent Gábrriel arkangyal, s erre utasította. Szent István legendáiban is szerepel ez a történet. Így neki, tudniillik Istvánnak nem kell a császár hűbériségét elismernie, míg a lengyel királyok az első perctől ezzel küzdenek. Igaz, hogy István utódai később szintén erre a sorsra jutnak, hisz utóda Péter behívja segítségül III. Henrik német császárt, aki erre hivatkozva a maga hűbérének tekinti Magyarországot. VII. Gergely ezzel szemben lép fel, rója meg Salamon királyt, aki szerinte a pápai hűbért cserélné fel némettel, császárral.

A bulla ismertetése után még ki kell arra térnünk, amire már utaltam, nevezetesen: hitelét sokan kétségbe vonták. Elsődleges oka, hogy meglehetősen későn

és távoli helyen lelte fel a másolatot véletlenül Verancsics Antal. Másik fontos körülmény, hogy egyes kifejezések abban a korban nem voltak. Érdekes, ugyanezt mondják Szent István intelmeiről, amit épp ezért szintén későbbinek, nem a szent király által fogalmazottnak tartanak. Világos, hogy így cáfolandó, s azt meg is kísérlük.

Sajnos Szent István okmányait a Pannonhalmi alapító irat kivételével csak másolatokban, vagy úgy sem, ismerjük. Mellesleg egyesek ezt, az eredetit is kétségbe vonták. Abból a korból egyébként eredeti kevés maradt fenn. A hely – Dalmácia – szoros kapcsolatban volt a Magyar Királysággal, a Szent Jobb is ott rejtőzött, s ugyancsak igen későn (Mária Terézia alatt) került haza. A kifejezéseket és a bennük hordozott értelmet sok hasonló iratban megtaláljuk, másokból hiányzik. Szilveszter bullájára hivatkoznak ravennai szerzők. Ravenna akkor az új európai szellem kiinduló pontja volt. Egy időben itt tartózkodott a római nép lázadása miatt mind Szilveszter pápa, mind III. Ottó császár. Itt tartották a ravennai zsinatot, amely elismeri István addigi művét, egyházi alapításait. Itt születik meg az új Európa, s ennek szellemében a „Szentistváni Magyarország” A zsinaton valóban részt vett az akkori kor összes jelentős személye, a pápa és a császár, a clunyi apát, valamint Romuald, Bonifác, stb. Magyarországot Asztrik apát képviseli.

Közbevetőleg még a már idézett olasz könyvből: „Közben István folytatja szervező munkáját, építi az államot és Egyházat, egyházmegyéket és apátságokat; ezek közül a legfontosabb Pannonhalma. A szent király meghív külföldi egyházi személyeket, így Gellértet (bencések), hogy új keresztény elitet képezzen. A magyar király különleges vallásos érdeme, hogy zarándokházakat épít, hogy a magyarok biztonságban legyenek búcsújárásaik során Jeruzsálemben, Rómában 1003-ban Ravennában apátságot alapít, amit Gellért szentel fel. Neve Szent Péter bilincsekben Ez ma is megvan, s a 2000. évi jubileum során a Mátyás templom fiataljai két napot töltöttek itt, amikor az új koronát hozták Rómából.”

A barokk korban fogalmazták meg a maga teljességében az apostoli királyság eszményét. „Mária apostoli országának, a Regnum Marianum Apostolicumnak már alapításában is isteni kegyelem működött nagyobb mértékben, mint más európai államoknál. Más keresztény államoknak Isten a protektora, de Magyarországnak Ő az alapítója, conditora is. Ezért Magyarország kezdettől fogva nem egyszerű világi profán állam, hanem sacrosancta respublica, aminek alapítása két vallásos momentumból tevődik össze: az egyik a Szent Koronának Szilveszter pápától küldése, a másik pedig a koronának felajánlása.” – Szekfű.

Hóman: „E felfogás értelmében a keresztény fejedelmek Krisztus földi birodalmának egy-egy tartományában az Úr kegyelméből uralkodnak, s az utolsó ítélet után elkövetkező égi birodalom előkészítésén munkálkodnak.” Itt meg kell jegyezni, hogy ez az ezredforduló apokaliptikus várakozása jegyében született. Helyesebb Krisztus diadalmos visszatérésére gondolni, mert az teremti meg az „ezeréves” birodalmat, aminek előképe épp a „szentistváni” magyar állam. Az utolsó ítélet csak ennek elmúltával következik Lucifer végső rohama és legyőzete után. (Jelenések könyve). Folytassuk Hóman szövegét: „Az Anyaszentegyház földi feje a korona küldéssel Istvánnak és törvényes utódainak isteni

elhívatasán alapuló méltóságát...szuverén felségjogait a király előtt hordozható kereszt küldésével pedig apostoli térítőmisszióját ismeri el.” „Szent István a Szentkoronával szerezte meg a keresztény király felségjogai közé tartozó kegyúri jogokat.” A mai egyházi felfogást jellemzi Erdő Péter tanulmánya, amiből idézzük a következőt: „...1402 után azonban Zsigmond politikailag szembe kerül a pápával. Ettől fogva – részben a magyar főurak és városok kívánságának engedve – keményen és a kánoni joggal ellenkező módon magához ragadja a Szentszék számos jogának gyakorlását. Ezt könnyen megteheti, mivel a nyugati egyházszakadás alkalmat ad arra, hogy a pápa és ellenpápa között az uralkodók saját befolyásukat növeljék az Egyház ügyeiben...Mindez alapul szolgál a későbbi uralkodói magatartás és egyházpolitikai irányvonal kifejlődéséhez, ami az úgy nevezett főkegyúri jog révén évszázadokon át jellemző marad.”

Hátborzongató, hogy az apostoli királyi jogokat, melyekhez István jutott, s amiket Szűz Máriának felajánlott, átadott a későbbiekben a már világias jogászok, teológusok, történészek, sőt némely uralkodók is kegyúri, főkegyúri jogoknak nevezik. Ebben az előadásban nem érdemes elnevezési kérdésekről vitázni, azokat részletezni. Nézzük inkább a fő jogokat, s kíséreljük meg nagy vonalakban történeti tényekhez kapcsolni.

A püspökök, egyéb egyházi méltóságok kinevezése, egyházmegyék, apátságok alapítása más szavakkal az investitúra jog. Ezt megkapja István és minden utóda (feltéve, ha szabályosan megkoronázott). VII. Gergely 1077-ben kanosszát járát IV. Henrik német császárral, hisz főpapot nevezett ki, de sem ő, sem utódai nem mertek, vagy akartak fellépni László királyunk ellen, aki pedig megalapítja a zágrábi és nagyváradi egyházmegyét, és püspököt nevez ki azokba. Később is megmarad ez a jog. Kálmán királyunk nem mond le róla a guastallai zsinaton, mert ennek semmi okiratos nyoma nincs. Ugyanakkor ő a nyitrai püspökséget, Mária Terézia magyar apostoli királynő, pedig a beszercebányai, szepesi, roznyói, székesfehérvári latin, valamint a munkácsi, nagyváradi, kőrösi görög szertartású egyházmegyét alapítja meg. I. Ferenc apostoli király az egri püspökséget érseki rangra emeli, létre hozza az eperjesi görög szertartású, és a kassai és szatmári latin püspökséget. 1852-ben, amikor nincs magyar apostoli király, pápai bulla állítja fel a fogarasi görög szertartású püspökséget, illetve érseki rangra emeli a zágrábi latint. Ezeket a jogokat tehát a magyar apostoli király élvezi egészen addig, míg ő uralkodik Magyarországon. Közben előfordul ugyan, hogy egyes pápák meg akarják ezt a gyakorlatot szakítani, de tartósan nem sikerül.

Királyaink zsinatokat hívnak össze. Szent László 1092-ben tartatja a híres szabolcsi zsinatot. Határozatai képezik a király úgynevezett I. törvénykönyvét. Ismeretes Zsigmond királyunk szerepe a konstanzi zsinaton. Ezt ugyancsak magyar apostoli királyként tehetta, mivel abban az időben még nem foglalhatta el a német királyi széket (azt betöltő még életben volt), a rómaiakra pedig évekkal később választották meg.

Ezen a zsinaton bullát is adtak ki, ami Werbóczy hármas könyvében szerepel így: „Az országnak szabadsága, amennyiben javadalmak adományozására vonatkozik, egykor Zsigmond császár és királyunk idejében, az ország több szabadságaival együtt, a konstanzi egyetemes és nevezetes zsinaton megerősítettett

és eskü szentségével megszilárdítottatott, amint ez az erről kiadott bullában világosan bennfoglaltatik.” Túri szerint: „...a magyar királynak ama különös és a főfelügyeleti jogtól különböző, az Egyháztól nyert joga, minél fogva az egyházi kinevezéseknél és az Egyháznak úgynevezett világi vonatkozású ügyeiben olyan kiváltságos, egyházhatalmi jogkörrel rendelkezik, ami más királyokat nem illet meg...A főkegyúri jog a patronátusi fogalomnak megfelelően az Egyház védelmére szolgál, és egyházhatalmi jogkörrel bír.”

Királyaink oltárra emelnek. Ezt a Szentszékkel összehangoltan teszik ugyan, de személyesen végzik. Így történt István, Imre, Gellért, Zoerard András és Benedek esetében, amit Szent László végzett. Magát Lászlót III. Béla kanonizáltatja Gergely pápai legátus jelenléte mellett. Ezeket a különleges jogokat befejezendő megemlítem még a pápa-választás esetén gyakorolható vétó-jogot. Ezzel Ferenc József, mint magyar apostoli király élt, amikor a bíborosok a szabadkőműves Rampollát választanák meg pápának. A vétó eredményeként került a pápai trónra szent X. Piusz (aki egyik első intézkedésével eltörölte ezt a jogot). A konstanzi zsinaton Zsigmond az ellenpápák és a pápa lemondatásakor hasonló elv alapján járt el, s így meg lehetett szüntetni az egyház-szakadást, és V. Márton pápa már az egész nyugati kereszténység feje lehetett.

A szentistváni magyar királyságban az állam és egyház együttműködött, nem volt, nem lehetett szétválasztva. A királynak egyházi, mondhatnám főpapi jogosítványai voltak. Az esztergomi érseknek (primásnak) pedig állami. Szükség esetén sok ügyben helyettesíthették egymást. Ez történt, amikor II. Endre kereszties hadjáratot vezetett a Szentföldre, és az ország kormányzását az esztergomi érsekre bízta. Így kívánt részt venni Mindszenty hercegprímás a világháború után az ország legitím újjászervezésében. Ismert okok miatt ez nem sikerülhetett neki. 1974-ben VI. Pál megüresedettnek nyilvánította az esztergomi hercegprímási széket. Mindszenty megfogalmazott egy angol nyelvű levelet, nem tudjuk, végül elküldte-e a pápának. Ebben a levélben világosan megkülönbözteti jogait. Elismeri, hogy az érsekség megüresedését a szentszék kijelentheti, onnan őt leteheti, de a magyar hercegprímásságától nem foszthatja meg, mert az a magyar állammal és nem az egyházzal függ össze, azaz nem tőle (a pápától) kapta, hanem a magyar nemzetől.

Az apostoli királyság elleni támadás sohasem a katolikus lelkiségből fakadt, hanem annak mélyén mindig a trón és oltár ellenségeinek szelleme volt a gyökér. Ez már akkor látható volt, amikor még sem a felvilágosodás eszméi nem hódítottak, sem a páholyok nem egyesültek. Érdekesebb, hogy az egyházi történetírás ugyancsak hasonló szellemben tekint. Az Egyház és állam szétválasztását elfogadva természetes, hogy a „szentistváni” örökség, az apostoli király eszméje már teljesen idegen. A trón és az oltár külön állnak, az előbbi célja már nem lehet közös az utóbbival, holott mind a két tökéletes társaság Isten akaratából jött létre, s azt kellene megvalósítania mind az isteni (természeti) törvények és jog alapján. Az utóbbi időben a Vatikán egyre inkább a fokozatosan züllő, szellemileg már teljesen leépült liberális társadalomhoz alkalmazkodik. Így tényként fogadja el az Egyház és állam teljes szétválasztását, az új és újabb zavaros ideológiákat, nem mer kiállni a konzervatív értékek mellett. Könnyítette a bőjtöt,

vagy helyesebben meg is szüntette. Nem mer beszélni a bűnről, pokolról, ítéletről, Jézus második eljövételéről, mennyei boldogságról. Egyre inkább közeledik a marxista földi mennyországhoz. Ilyen körülmények között Mária országa, az apostoli királyság felfoghatatlan, kigúnyolandó. A csak töredékeiben élő, a mai „modern” szellemet azonban tagadó magyar állam csak ellenség lehet. Ez azonban a történelem folyamán már sokszor megtapasztalt valóság, így nem ijeszt meg bennünket. A múlt megmutatta, hogy a „perc” birodalmak eltűnnek, s ha kitartunk Királynőnk, küldetésünk mellett, győzni fogunk. A mai tévedések elmúlnak, az örök igazság megmarad. Mária országa él, feltámad. Ez így lesz, ám, hogy mikor, részben tőlünk függ. Ha kitartunk, teszünk érte, akkor hamarabb, ha csak kicsit is, de beletörődünk a mai helyzetbe, sokkal később.